

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
------------------------	----------

ГЛАВА 1

ПОНЯТТЯ Й ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ ПРАВА НА ШЛЮБ.....	10
--	-----------

§ 1. Загальна характеристика цивільних справ, що виникають із сімейних правовідносин	10
§ 2. Розгляд судами справ про надання неповнолітній особі права на шлюб.....	14
§ 3. Фактичні шлюбні відносини та їх правове значення.....	25
§ 4. Розгляд судом справ про визнання шлюбу недійсним і неукладеним.....	31
§ 5. Процесуальні особливості розгляду судом справ про розірвання шлюбу	44

ГЛАВА 2

РОЗГЛЯД СУДОМ СПОРІВ ЩОДО МАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ.....	52
--	-----------

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про поділ спільного майна подружжя.....	52
§ 2. Шлюбний договір. Судовий захист прав подружжя, що впливають зі шлюбного договору	68
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання одного з подружжя	77

ГЛАВА 3

СУДОВИЙ ЗАХИСТ МАЙНОВИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ БАТЬКІВ, ДІТЕЙ ТА ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї.....	86
--	-----------

§ 1. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання дітей.....	86
---	----

§ 2. Процесуальні особливості розгляду судом справ про зміну розміру аліментів на утримання дітей або звільнення від обов'язку їх сплати	98
§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання батьків.....	104
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про стягнення аліментів на утримання інших членів сім'ї та родичів	110

ГЛАВА 4

РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ

БАТЬКІВСТВА Й УСИНОВЛЕННЯ..... 120

§ 1. Загальні положення про визначення походження дитини	120
§ 2. Процесуальні особливості розгляду судом справ про визнання батьківства (материнства), їх відмінність від справ про встановлення факту батьківства (материнства)	125
§ 3. Процесуальні особливості розгляду спорів між батьками щодо визначення місця проживання малолітньої дитини.....	130
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про оспорювання батьківства (материнства)	139
§ 5. Процесуальні особливості розгляду судом справ про усиновлення	147
§ 6. Процесуальні особливості розгляду судом справ про позбавлення батьківських прав і про поновлення в батьківських правах.....	155

ГЛАВА 5

РОЗГЛЯД СУДАМИ СПРАВ ПРО ЗАХИСТ ЧЕСТІ,

ГІДНОСТІ Й ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ..... 167

§ 1. Загальні положення про право особи на захист честі, гідності й ділової репутації.....	167
§ 2. Склад осіб, які беруть участь у справі, та особливості судового доказування у справах про захист честі, гідності й ділової репутації.....	173
§ 3. Способи захисту права на повагу до честі й гідності, а також недоторканність ділової репутації.....	184

ГЛАВА 6

РОЗГЛЯД СУДАМИ СПРАВ

ПРО ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ..... 196

- § 1. Засоби захисту права власності 196
- § 2. Розгляд судами справ про захист права власності за речовими позовами 205
- § 3. Захист прав співвласників на об'єкти права спільної власності в судовому порядку 235
- § 4. Розгляд судами справ, пов'язаних з об'єктами самочинного та незавершеного будівництва 250
- § 5. Визнання права власності в порядку набувальної давності в судовому порядку 274
- § 6. Примусове припинення права приватної власності в публічних інтересах 284

ГЛАВА 7

РОЗГЛЯД СУДАМИ СПОРІВ

ЩОДО ВИКОНАННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПРИПИНЕННЯ Й ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ..... 298

- § 1. Загальні положення про цивільні спори, що виникають із зобов'язальних правовідносин 298
- § 2. Особливості розгляду судами цивільних справ про виконання зобов'язань 307
- § 3. Особливості розгляду судами справ про припинення зобов'язань 313
- § 4. Розгляд судами спорів щодо порушення зобов'язань 319
- § 5. Розгляд судами спорів щодо забезпечення виконання зобов'язань 332

ГЛАВА 8

РОЗГЛЯД СУДАМИ СПРАВ

ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ..... 349

- § 1. Процесуальні особливості розгляду судами справ про відшкодування майнової шкоди 349
- § 2. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди в судовому порядку 367
- § 3. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою 372

- § 4. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.....376
- § 5. Процесуальні особливості розгляду судом справ про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.....379

ГЛАВА 9

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ТРУДОВИХ СПОРІВ 384

- § 1. Розгляд судами справ про стягнення заборгованості по заробітній платі.....384
- § 2. Процесуальні особливості розгляду судами справ про поновлення на роботі і стягнення компенсації за вимушений прогул 399
- § 3. Процесуальні особливості розгляду судами справ про відшкодування шкоди в трудових правовідносинах.....404

ГЛАВА 10

ПОНЯТТЯ Й ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИН..... 411

- § 1. Загальна характеристика цивільних справ, що виникають із житлових правовідносин.....411
- § 2. Судовий розгляд житлових спорів із застосуванням норм Житлового кодексу Української РСР 415
- § 3. Судовий розгляд житлових спорів із застосуванням норм Сімейного кодексу України 419

ГЛАВА 11

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДОМ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ 424

- § 1. Загальна характеристика цивільних справ окремого провадження.....424
- § 2. Процесуальні особливості розгляду судами справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.....429

Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах

---

§ 3. Процесуальні особливості розгляду судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.....	447
§ 4. Процесуальні особливості розгляду судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.....	452
§ 5. Процесуальні особливості розгляду судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення	461

СПИСОК МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ.....	470
---	------------

ПЕРЕДМОВА

Нормальне функціонування цивільного обороту передбачає не тільки користування суб'єктами правових відносин певними цивільними правами, а й забезпечення з боку держави функціонування ефективного механізму захисту цих прав. Сучасні правові тенденції вимагають наявності широкого вибору регламентованих законодавством засобів, способів і форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів.

Основною формою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави в Україні визнається судовий захист. При цьому більшість судових справ розглядається саме в порядку цивільного судочинства. Саме тому вивчення навчальної дисципліни «Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах» становить не тільки теоретичний інтерес, а й має практичне значення, є дуже важливим для ґрунтовної підготовки спеціалістів у сфері права.

Навчальна дисципліна «Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах» знаходиться на перехресті матеріального та процесуального права й тісно пов'язана із цивільним правом, сімейним правом, цивільним процесом та іншими юридичними дисциплінами. Дисципліна викладається на старших курсах юридичних ВУЗів, оскільки її вивчення мають розпочинати студенти, які вже ознайомлені з галузевими предметами. Ця дисципліна спрямована на систематизацію їхніх знань, вироблення комплексного підходу до вирішення тієї чи іншої юридичної проблеми.

У посібнику висвітлюються особливості деяких категорій цивільних справ, що стосуються як матеріально-правового, так і процесуального їх боку. Висвітлюється специфіка суб'єктного складу, процесу доказування, процедури підготовки справи до судового розгляду, її судового розгляду й вирішення тощо.

Авторський колектив не мав на меті розкрити особливості розгляду всіх без винятку категорій справ цивільного судочинства, оскільки таких справ безліч, навіть поверхово розглянути їх усі не видається можливим. Читачам пропонуються лише деякі найбільш цікаві, на думку авторів, або такі, що найбільш часто зустрічаються в судовій практиці, категорії цивільних справ.

Авторський колектив сподівається, що вивчення цього курсу сприятиме вдосконаленню теоретичних знань студентів із навчальної дисципліни «Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах» і дасть їм змогу краще підготуватися до практичної роботи в правовій сфері.